

Класичні теорії Адама Сміта та Давіда Рікардо повинні бути переосмислені, так Адам Сміт виходив з існування перш за все фундаментальних основ - закону і моралі в суспільстві при яких відбуваються ринкові взаємовідносини. В класичній теорії Рікардо абсолютні та відносні переваги мають країни лише за умови стабільності капіталу і робочої сили в країні. За умови вільного руху капіталу, робочої сили абсолютні переваги будуть мати країни (або транснаціональні корпорації), що сконцентрували значні ресурси. За таких умов та нео-ліберальної моделі економіки питання захисту національних інтересів та виробництво суспільного блага в деяких країнах неможливо, або суттєво обмежено. Виробництво товарів і послуг на території країни може привести до збільшенню сукупного ВВП країни, але в той же час привести до поступового зубожіння населення, значних екологічних втрат та відсутності суспільного блага в цій країні.

На більш фундаментальному рівні загроза для країни та світу йде від редукаціоністського типу мислення і фрагментації знань. Нові моделі державного регулювання економіки повинні ґрунтуватися на ідеях холістичності світу, еколого-економічної моделі розвитку та докорінних змін в освіті і науці.

Сучасна модель економіки країни повинна прагнути до стійкості, а не зростання і збільшувати загальне благо, а не максимізувати приватну вигоду. Такі зміни потрібно починати з освіти, освіта яка готує до майбутнього, а не вчить минулому.

Саме за новими принципами можливо побудувати економіку яка зможе забезпечити стійке зростання добробуту населення, забезпечити виробництва суспільних благ та економіки побудованої на ощадності та екологічності, впровадження новітніх технологій повинно відбуватися поступово та раціонально.

Безумовно ці виклики та фундаментальні перетворення неможливо здійснити в одній країні або групі країн, це потребує зусиль всіх країн світу та докорінних, фундаментальних зрушень в економіці, освіті.

Україна на сьогоднішній день продовжує трансформувати свою економіку, обираючи економічну модель, що дозволить їй розвиватися. Тому тенденції розвитку світу окреслені Римським клубом, та виклики і варіанти вирішення суспільних проблем повинні бути враховані при формуванні державної політики, захисту суспільних інтересів та розбудови ефективного економічно-активного суспільства.

Красножон Н.С.

*кандидат економічних наук, старший викладач
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна*

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ У КОНТЕСТІ ГЛОБАЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Інноваційний вимір розвитку економік країн світу вимагає зміни підходів до умов господарювання, які видозмінюють не лише процеси та функціонування середовища, а й форми – шляхом поширення більш прогресивних та адаптивних сучасним реаліям [2].

В умовах наступу глобальних тенденцій інноваційного розвитку перспективи утримання конкурентних позицій у світі для кожної країни вже визначаються не кількістю наявних природних ресурсів, здобутої нафти або обсягами видобутку вугілля, а передусім, перевагами у розвитку знань, високих технологій, інформатизації суспільства, забезпеченні якості життя населення на основі розробки та впровадження різноманітних інновацій. Пріоритетного значення, передусім, набувають такі інноваційні фактори розвитку як науковий рівень виробництва, технологічний рівень капіталу, висококваліфікована робоча сила, економія ресурсів і новаторський стиль управління.

Такий шлях обумовлює необхідність істотних перетворень в інституційному середовищі ведення бізнесу, зокрема в Україні, формування сприятливого інноваційного клімату, активізації досліджень і розробок, здійснення прориву у сфері використання сучасних інформаційних і комунікаційних технологій.

Проте, нашій державі належить подолати значне відставання за рівнем інноваційної активності підприємств порівняно з розвиненими країнами світу і, насамперед, своїми сусідами – країнами ЄС. В Україні цей показник не перевищує 20% (за даними обстежень інноваційної діяльності), тоді як середній показник по ЄС, вже не кажучи про країни, які є інноваційними лідерами, становить 44%. Не відповідають інноваційному курсу і низькі витрати на дослідження і розробки, особливо у промисловості України [1, с. 7].

Дотепер спостерігається значне відставання України від економічно розвинених країн за інноваційним розвитком. Відповідно до даних Інноваційного індексу європейського інноваційного табло, ефективність інновацій в Україні протягом 2008 - 2015 рр. знизилась на 1,1 % [6]. Відставання українських показників від середньоєвропейського рівня (більш ніж удвічі) зумовлене здебільшого низьким відсотком інноваційних упроваджень у малі та середні підприємства, зниженням експорту середньо- і високотехнологічного продукту, незначним обсягом експорту наукомістких послуг.

Низька результативність інноваційної діяльності значною мірою зумовлена відмінностями в темпах соціально-економічного розвитку, напрямках структурних перетворень та нагромадженому економічному потенціалі. У 2015 році ефективність інновацій в Україні в 3,1 раза поступалася аналогічним показникам Ірландії, у 3,0 – Швейцарії та 2,7 – Великої Британії. За рейтинговою оцінкою агентства Bloomberg, Україна характеризується як держава з недостатнім використанням вітчизняного інноваційного потенціалу. В цьому рейтингу Україна посіла 41 місце серед найбільш інноваційних економік, в той час як за показниками продуктивності – лише 50 [7].

Сумарний індекс інновацій збільшувався у виробництві комп'ютерів, електронної та оптичної продукції (з 32,6 % у 2010 – 2012 рр. до 36,7 % у 2012 – 2014 рр.), виробництві автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів та інших транспортних засобів (з 34,8 до 46,5 %) [3]. Натомість інноваційна активність значно знизилася у металургійному виробництві, виробництві готових металевих виробів (з 16,8 до 12,1 %), виробництві коксу та продуктів нафтоперероблення (з 53,3 до 45,1%), виробництві хімічних речовин і хімічної продукції (з 33,1 до 24,9%); водопостачання, каналізації, поводження з відходами (з 17,0 до 8,9%) тощо [5].

Наразі макроекономічна нестабільність, реалії сучасної економічної ситуації в Україні зумовлюють недостатнього ефективного використання, зокрема інноваційного потенціалу. Ринок науково-технічної продукції поступово звужується внаслідок скорочення попиту на інноваційні розробки через низьку платоспроможність вітчизняних споживачів. У свою чергу, технологічні інновації у традиційних галузях можуть активно з'являтися у кризовий період, оскільки саме на етапі макроекономічної

стагнації найактуальнішими є проблеми запровадження технологічної модернізації для підвищення ефективності виробництва товарів та послуг, підвищення рівня інноваційної активності економіки.

Можливості розвитку інноваційної зайнятості в Україні обмежуються значним відривом науки від господарської практики, відсутністю матеріального та морального стимулювання наукових досліджень, браком інноваційної інфраструктури й механізмів комерціалізації науково-технічних розробок тощо.

На думку експертів, інноваційний продукт українських дослідників та сприятливі базові умови для зростання інноваційної результативності, якими, за результатами оцінок Індексу інноваційної ефективності, володіє Україна, посідаючи 15 місце серед 141 країни [8], формують потужний продуктивний вплив на економіку країни і дають змогу щорічно збільшувати обсяг ВВП на 4–7 % [4, с. 225].

Світова практика доводить, що країни з інноваційно орієнтованою економікою та розгалуженою системою зайнятості у цій сфері досягають вищого приросту валового внутрішнього продукту, доданої вартості, а відтак і рівня та якості життя населення країни. Інноватизація усіх сфер суспільного життя прямо чи опосередковано поліпшує основні показники соціально-економічного розвитку країни.

Іншими словами, у розвинених країнах, які обрали інноваційну модель розвитку, спостерігається зростаюча інтелектуалізація праці, крім традиційних видів трудової діяльності все більше виокремлюються її творчі, інноваційні види, метою яких стає створення нових ідей, технологій, послуг тощо. При цьому на ринках праці більшим попитом користується праця освічених, висококваліфікованих робітників та фахівців, вона цінується дорожче, ніж праця традиційних професій індустріального типу. Такі зміни мотивують найманих працівників, а також осіб, які шукають роботу, до опанування новими знаннями, до розвитку та реалізації творчих здібностей у праці, що загалом позитивно впливає на економічний розвиток розвинених країн, нарощування конкурентних переваг, піднесення добробуту населення.

Доцільна активна інноваційна політика держави, що дасть змогу розширити горизонт бізнес-планування та збільшити чисельність інноваційних проєктів із довгим строком окупності, що істотно стимулюватиме розвиток галузей економіки з високою доданою вартістю та гарантуватиме появу нових робочих місць, які відповідатимуть таким критеріям, як висока оплата праці, безпечність, привабливість для освічених кадрів.

Виходячи з цих міркувань, пошук шляхів виведення економіки України з кризи та забезпечення сталого економічного зростання на тлі глобальних трансформаційних процесів потребує дієвого налагодженого механізму підтримки інноваційного розвитку з боку місцевих органів самоврядування, значного розширення сфери прикладання праці в інноваційних секторах економіки. Розв'язання такого завдання є вкрай необхідним в інтересах більш ефективної реалізації трудового потенціалу населення України, формування конкурентних переваг держави у світовому поділі праці на основі засвоєння інноваційної моделі розвитку.

Література:

1. Інноваційна Україна 2020: національна доповідь / за заг. ред. В.М. Гейця та ін.; НАН України. – К., 2015. – 336 с.
2. Левченко О.М. Інноваційно-інтегровані структури в сучасній економіці: їх класифікація. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?n=10&y=2017>
3. Методика розрахунку сумарного індексу інновацій, затверджена наказом Держстату від 28.12.2015 № 368 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ukrstat.gov.ua/metod_polog/metod_doc/2015/368/met_rsii.zip.

4. Мусіна Л.А. Підходи, індикатори та методи оцінювання впливу науково-технічної діяльності на економічний розвиток : Монографія / Л.А. Мусіна, Т.К. Кваша. – Київ: УкрІНТЕІ, 2009. – 252 с.
5. Наукова та інноваційна діяльність в Україні / [відп. за вип. О.О. Кармазіна]; Держслужба статистики України. – Київ, 2016. – 257 с.
6. European Innovation Scoreboard 2016 [Electronic resource]. – Available at: http://ec.europa.eu/growth/industry/innovation/facts-figures/scoreboards_en.
7. Jamrisko M. These Are the World's Most Innovative Economies / M. Jamrisko, L. Wei. [Electronic resource]. – Available at: <http://www.bloomberg.com/news/articles/2016-01-19/these-are-the-world-s-most-innovative-economies>. – (Accessed 27 July 2016).
8. The Global Innovation Index 2015 [Electronic resource] – Available at: <https://globalinnovationindex.org/userfiles/file/reportpdf/GII-2015-v5.pdf>.

Царенко І.О.

аспірант кафедри економіки, менеджменту та комерційної діяльності

Науковий керівник – д.е.н., проф. Левченко О.М.

Центральноукраїнський національний технічний університет

м. Кропивницький, Україна

ЗАСАДИ МОДЕЛІ ПОТРІЙНОЇ СПІРАЛІ ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ РЕСУРС КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОЇ МОДЕЛІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Глобалізаційні перетворення, інтенсифікація технологій та інновацій, інформатизація суспільства та його оцифрування посилюють вимоги до розвитку вищої освіти на сучасному етапі. Адже турбулентність середовища та подальший розвиток економіки, заснованої на знаннях та компетенціях здійснює виклик закладам вищої освіти, вимагаючи від них абсолютно нових підходів у процесі навчання, націлених на розвиток навичок адаптації до реальної економіки, швидкої реакції до будь-яких змін, майбутніх тенденцій та потреб.

Навчання на робочому місці, метод навчання, заснований на вирішенні проблем та практичні стажування - це лише деякі з методів, які отримали популярність у закладах вищої освіти, як важливі інструменти в межах концепції: навчання в процесі практичної діяльності, використання технологій та взаємодії [1]. З огляду на це, співпраця між університетами державою та бізнесом необхідна для пошуку достатньо релевантних реальних проблем в контексті практичного навчання [2].

Виходячи з даного аспекту концепція моделі потрійної спіралі (Triple Helix) стає вкрай актуальною в ході подальшого розвитку системи вищої освіти на сучасному етапі.

Під поняттям моделі потрійної спіралі (Triple Helix) розуміється тісна взаємодія університету, бізнесу та держави, що, в результаті, здатна генерувати засади формування екосистеми в цілому [3].

Цінність моделі потрійної спіралі (Triple Helix) є значимою не лише як спосіб підвищення професійного рівня науковців, викладачів, аспірантів університету, а й попиту на фахівців, які закінчили такий заклад вищої освіти та, в результаті, готові до ефективної роботи на високотехнологічних підприємствах реального сектора економіки, здатних до швидкої адаптації до кризових ситуацій та креативного